

УДК 94(477.51): 347.787 «17»

М.О. Герасько

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕЯКИХ ДОПОВІДНИХ ЗАПИСОК ПРО БУДІВНИЦТВО К. РОЗУМОВСЬКОГО В БАТУРИНІ

На основі архівних джерел досліджуються деякі доповідні записки про будівництво К. Розумовського в Батурині.

Ключові слова: Батурин, Кирило Розумовський, будівництво, доповідні записки.

Після остаточного затвердження К. Розумовського за царським указом від 5 червня 1750 р. в якості гетьмана і видання відповідної грамоти Колегією іноземних справ правляча старшинська верхівка і все населення України-Гетьманщини мало його (К. Розумовського) «за гетмана признавать и почитать и надлежащее послушание отдавать» [1, 47].

У липні 1750 р. імператриця Єлизавета Петрівна своїм Указом звеліла гетьману України К.Г. Розумовському «... резиденцію свою иметь в Батурине и бывший там город возобновить» [2, 662]. До Батурина гетьман приїхав 1751 р. «... Осмотря положение места, учинил потребные учреждения для построения вновь здешнего города» [3, 945]. Того ж таки року ним було створено «Експедицію Батуринського та Глухівського будівництва» на чолі з архітектором Андрієм Васильовичем Квасовим [4, 401]. В разі його відсутності справами відбудови Батурина займався радник гетьмана

Григорій Теплов [5, 3] та Батуринський сотник Дмитро Стожок.

Архівні матеріали, що зберігаються в ЦДА України (м. Київ), засвідчують досить активну за-будову міст Глухова і Батурина, яка мала місце, зокрема, на початку і в середині 50-х рр. XVIII ст. [1, 54-55]. Для цього була заведена «Справа про будівництво». З архівних матеріалів, а саме за «Відомістю» від 17 грудня 1755 р., що була складена в спеціально створеній «Експедиції строений Глуховского и Батуринского», дізнаємося, що для її ведення було придбано і опрацьовано 704 книги [1, 55].

На той час при цій «Експедиції» було дві посади генерального осавула, які обіймали Валькевич та Якубович [1, 133]. А з 1751 р. протягом півтора року при них (генеральних осавулах) був військовий канцелярист С. Рубець. Вірогідно, що він перебував на посаді писаря.

«Експедиція» надсилала «доклади» до Генеральної Військової Канцелярії для отримання відповідних санкцій, а вже коли остання не наважувалася самостійно вирішувати конкретне питання, то за остаточною резолюцією зверталася до гетьмана К. Розумовського.

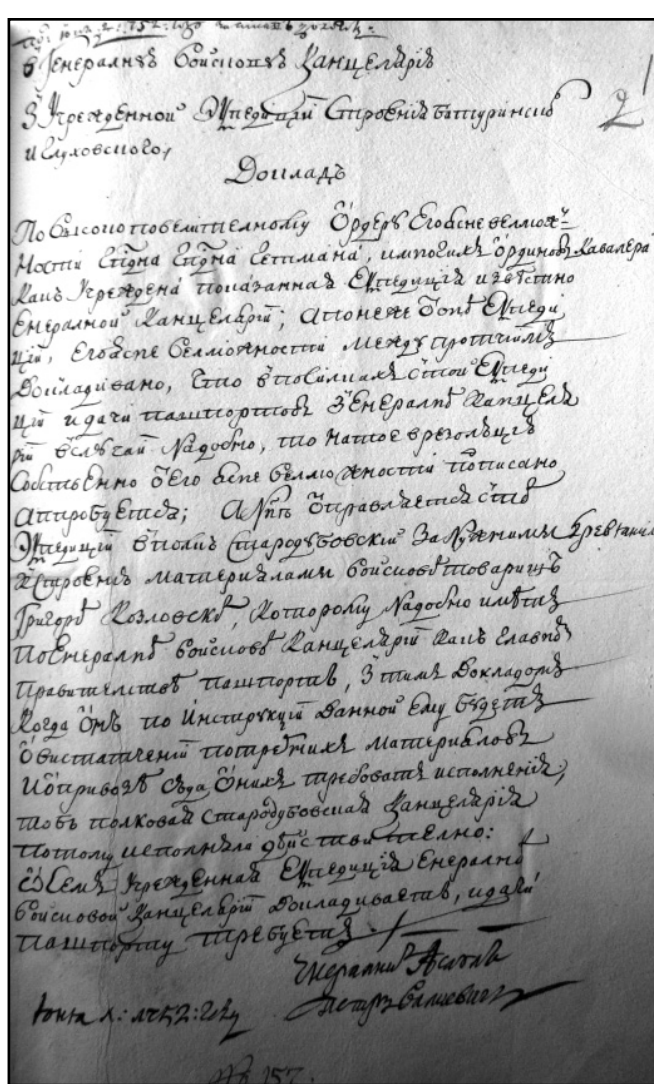
Приклади доповідей Експедиції Батуринського і Глухівського будівництва Генеральній Військовій Канцелярії наведено нижче.

Документи XVIII ст. друкуються на підставі правил передачі тексту кириличних джерел популярним методом. Вони подаються без будь-яких скорочень мовою оригіналу зі збереженням усіх фонетичних та стилістичних особливостей. Помилки й описки виправлено без застережень.

Зокрема, з «докладу» від «Експедиції Батуринського та Глухівського будівництва» Генеральній Військовій канцелярії за підписом генерального осавула Петра Валкевича, датованого 1752 р., бачимо, що на будівництво було прислано військового товариша Григорія Козловського, який за інструкцією мав доповідати проте, чивистачає «потребных материалов» і про це все доповідати «Експедиції».

В Генералную Войсковую Канцелярию з
учрежденной экспедиции строения
батуринского и глуховского
Докладъ

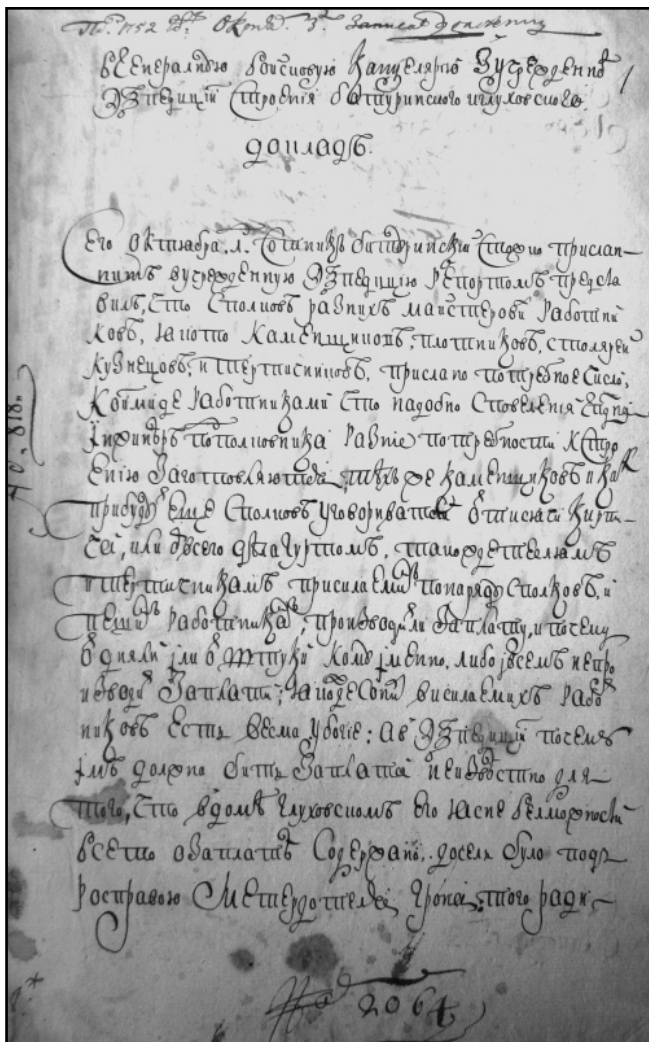
По высокоповелительному Ордеру его ясневелможности гспдна гспдна гетмана, и многих ординов кавалера какъ учреждена показанная экспедиция извѣстно Енеральной Канцелярии; а понеже от оной экспедиции его ясневелможности между протчимъ докладывано, что в посылкахъ с той экспедиции и дачи пашпортов з Енеральной Канцелярии в случай надобно, то наше в резолюцию собственно от его ясневелможности подписано апробуется; а мнѣ отправляется с той экспедиции в полкъ

Доповідь Експедиції Батуринського і Глухівського будівництва Генеральній військовій канцелярії про присланого військового товариша Григорія Козловського Стародубовский за нужными деревяными к строению материялами войсковой товарищъ Григорий Козловский, которому надобно имѣть по енеральной войсковой канцелярии какъ главному правительствѣ пашпортъ, з тимъ докладомъ когда онъ по инструкции данной ему будетъ о вистатченіи потребныхъ материяловъ и о привозѣ сюда оныхъ требовать исполненія; тобѣ полковая Стародубовская канцелярия по тому исполняла дѣйствително: ѿ семъ учрежденная экспедиция Енеральной войсковой канцелярии докладываетъ, и дати пашпорту требуетъ.

Енеральный асаулъ Петръ Валкевичъ
Юня 1 1752 году. [6, арк. 1].

З іншого ж «докладу» довідуємося про те, що батуринський сотник Стожок своїм рапортом повідомляє, що з полків прибули різні майстри і робітники, а саме «... каменщиков, плотников, столярей и тертичников...», а відповідно їх потрібно утримувати і платити заробітну плату.

Доповідь Експедиції Батуринського і Глухівського будівництва Генеральній військовій канцелярії про прибулих з різних полків майстрів та робітників

В Енералную войсковую канцелярию з учрежденной экспедиции строения батуринского и глуховского

Докладъ

Сего октября 1 д сотникъ батуринскій Стожко присланимъ в учрежденную экспедицію репортомъ представилъ, что с полковъ разнихъ майстеровыхъ работниковъ, яко то каменщиковъ, плотниковъ, столярей кузнецовъ, и тертичниковъ, прислано потребное число, коисми де работниками что надобно с повеленія гпдна інжинѣръ подполковника разніе потребности к строенію заготовляють, тѣхъ же каменщиковъ и какъ прибудутъ еще с полковъ уговориватся от тысячи кирпичей, или от всего дѣла гуртомъ, також дотелямъ и тертичникамъ присилаемымъ по порядку с полковъ и пешимъ работникамъ, производит ли заплата, и почему отдяляи іли от штуки кому іменно, либо івсемъ непроизводит заплати; якож де своихъ висилаемихъ работниковъ есть весма убогіе. А в экспедиції почему імъ должно битъ заплата

неизволтно для того, что в домѣ глуховскомъ его яснѣ велможности все то о заплатаѣ содержано, досель було подъ росправою метердотеля гропа того ради [7, арк. 1].

Отже, із впевненістю можна сказати, що досліджені нами документи являють собою не лише історичну цінність, але й є типовими пам'ятками староукраїнської діловодної мови Гетьманщини другої половини XVIII ст.

Посилання

1. Путро О. Гетьман Кирило Розумовський та його доба: Монографія. Ч. I. – К., 2008. – С. 47.
2. Рігельман О. Літописна оповідь про Малу Росію та її народ і козаків узагалі. – М., 1847. – Репринтне видання. – К., 1994. – С. 662.
3. Иноземцев И. Граф К.Г. Разумовский в Батурине // Исторический вестник. – Том XIV. – 1903. – С. 945.
4. Терех М. Промисловість Батурина доби К. Розумовського (XVIII – XIX ст.) // Батуринська старовина: збірник наукових праць, присвячений 300-літтю батуринської трагедії. – К., 2008. – С. 401.
5. Кербут Т., Терех М. Творці архітектури часів К.Г. Розумовського // Слово гетьманської столиці. – № 4 (11), 2008. – С. 3.
6. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (далі ЦДІАК), ф.51, оп. 3, спр. 11275, арк. 1.
7. ЦДІАК, ф. 51, оп. 3, спр. 11198, арк.1.

Герасько М.А. Исследование некоторых докладов, связанных со строительством К. Разумовского в Батурине

На основе архивных материалов исследуются некоторые доклады, связанные со строительством К. Разумовского в Батурине.

Ключевые слова: Батурин, Кирилл Разумовский, строительство, доклад.

Herasko M.O. The research of some reports for the site development in Baturyn by K.Rozumovskiy

On the basis of the archival sources some reports for the site development in Baturyn by K.Rozumovskiy are analyzed.

Key words: Baturyn, Kyrylo Rozumovskiy, site development, reports.

11.03.2013 р.